

Roditeljska skrb

Lulić, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:207879>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet u Zagrebu
Studij javne uprave

Matea Lulić

RODITELJSKA SKRB

Završni rad

Mentor rada: izv.prof.dr.sc. Barbara Preložnjak

Zagreb, rujan 2023.

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
1. UVOD.....	4
2. POJAM RODITELJSKE SKRBI.....	5
1.1 Razvoj instituta roditeljske skrbi u Republici Hrvatskoj.....	5
1.2 Značenje pojma roditeljske skrbi	6
3. OSTVARIVANJE RODITELJSKE SKRBI	7
3.1. Sadržaji roditeljske skrbi	7
1.2.1 Zdravlje, razvoj, njega i zaštita	7
1.2.2 Odgoj i obrazovanje	8
1.2.3 Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom	9
1.2.4 Određivanje mjesta stanovanja	10
1.2.5 Upravljanje imovinom djeteta.....	10
1.2.6 Zastupanje djeteta.....	11
3.2. Postupci radi ostvarivanja posebnih sadržaja roditeljske skrbi.....	11
3.3. Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi odvojenih roditelja.....	13
3.4. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi	14
3.5. Zastupanje djeteta.....	17
3.6. Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa	18
3.7. Zastupanje djeteta.....	18
3.8. Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi jednog od roditelja	19
3.9. Prava roditelja koji ne živi s djetetom	21
4. MIROVANJE OSTVARIVANJA RODITELJSKE SKRBI	23
4.1. Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka	23
4.2. Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih zapreka	23
5. PRESTANAK RODITELJSKE SKRBI.....	24
6. ZAKLJUČAK.....	25
LITERATURA	26

SAŽETAK

Temeljno pravo roditelja je pravo skrbi o vlastitoj djeci, a pravo svakog djeteta je pravo na oba roditelja. U slučaju razvoda roditelja, trenutno važeći Obiteljski zakon propisuje način na koje će roditelji ostvarivati roditeljsku skrb, a koji su u najboljem interesu za dijete.

Roditeljsku skrb čine odgovornosti, prava i dužnosti roditelja, čija je svrha zaštita i promicanje djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti, što je propisano Obiteljskim zakonom¹. Dužnost roditelja je sporazumijevati se s djetetom o sadržajima roditeljske skrbi, u skladu s njegovom dobi i zrelošću. Cilj roditeljske skrbi je zaštita subjektivnih prava djeteta, koji su djetetu zajamčeni normama međunarodnih i nacionalnih pravnih akata. Bez obzira na način ostvarivanja roditeljske skrbi, roditelji imaju pravo donositi odluke vezane za ostvarivanje i zaštitu djetetovih subjektivnih prava, dok dijete stanuje s jednim roditeljem, a s drugim ostvaruje osobne odnose, što se međusobno mora poštovati. Cilj ovog završnog rada je pobliže istražiti i objasniti značenje i ulogu roditeljske skrbi.

Ključne riječi: roditeljska skrb, pravo na roditeljsku skrb, pravo djeteta na roditeljsku skrb, ostvarivanje roditeljske skrbi

¹ Obiteljski zakon NN br. [103/15](#), [98/19](#), [47/20](#), [49/23](#); dalje: ObZ 2015.

SUMMARY

The fundamental right of parents is the right to care for their children, and the right of every child is the right to both parents. In case of parental divorce, the currently valid Family Law prescribes the way in which parents will exercise parental care, which is going to be in the best interest of the child.

Parental care consists of the responsibilities, rights and duties of the parents, the purpose of which is to protect and promote the child's personal and property rights and well-being, which is prescribed by the Family Law. It is the parents' duty to communicate with the child about the contents of parental care, in accordance with his age and maturity. The goal of parental care is the protection of the child's subjective rights, which are guaranteed to the child by the norms of international and national legal acts. Regardless of the way parental care is exercised, parents have the right to make decisions related to the exercise and protection of the child's subjective rights, while the child live with one parent and has personal relationships with other, which must be mutually respected. The aim of this final paper is to investigate and explain the meaning and role of parental care.

Keywords: parental care, right to parental care, child's right to parental care, exercise of parental care

Izjava o izvornosti

Ja, Matea Lulić pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Matea Lulić

(potpis studenta)

1. UVOD

Roditeljska skrb skup je odgovornosti, dužnosti i prava koja roditelji imaju dužnost provoditi u skladu sa djetetovim potrebama i mogućnostima. Djeca, kada se rode, imaju pravnu sposobnost, ali nemaju poslovnu sposobnost koju stječu punoljetnošću ili sklapanjem braka prije punoljetnosti, uz odobrenje suda. Do tada roditelji imaju primarnu zadaću skrbiti o zaštiti prava i interesa djeteta, imajući na umu djetetovu dobrobit.

U ovom radu analizirat ćemo značenje pojma roditeljske skrbi te razvoj instituta roditeljske skrbi u Republici Hrvatskoj. Sljedeće poglavlje će biti posvećeno ostvarivanju roditeljske skrbi, sadržajima i postupcima radi ostvarivanja posebnih sadržaja roditeljske skrbi. Kroz iduće poglavlje će se pisati o ostvarivanju roditeljske skrbi nakon razvoda braka, u kojem će se objasniti zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi odvojenih roditelja, ali i samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi jednog od roditelja, kao i prava roditelja koji ne živi s djetetom. Naredno poglavlje odnositi će se na mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi, gdje će se pisati i o pravnim i stvarnim zaprekama koje utječu na mirovanje roditeljske skrbi. Nakon svega osvrnut ćemo se na prestanak roditeljske skrbi, a rad ćemo završiti sa zaključkom, u kojem će se na koncizan i relevantan način analizirati i komentirati institut roditeljske skrbi.

2. POJAM RODITELJSKE SKRBI

Roditelji imaju prava, dužnosti i odgovornosti za vlastitu, maloljetnu djecu, koje stječu rođenjem djeteta te se nje ne mogu odreći.² Konvencija o pravima djeteta ima za cilj štititi prava i najbolji interes djeteta, ali na jednaka prava u ostvarivanju roditeljske skrbi utječu i neki drugi propisi kojima se jamči jednakost žene i muškarca. Također, majka i otac imaju jednaka prava u ostvarivanju roditeljske skrbi.³ Djetetu, koje ne može skrbiti samo o sebi radi dobi i nezrelosti, je potrebna skrb roditelja koji će onda štititi njegova prava i brinuti o njegovoj dobrobiti.

1.1 Razvoj instituta roditeljske skrbi u Republici Hrvatskoj

Godine 1998. se dogodio korak naprijed u hrvatskom obiteljskom pravu, koje je uvelo načelo roditeljske skrbi, bez obzira je li dijete rođeno u braku ili izvan njega te žive li djetetovi roditelji odvojeno ili zajedno, čiji je uzrok prihvaćanje Konvencije o pravima djeteta, koju je Hrvatska potpisala još 8. listopada 1991. godine, koja je zahtijevala priznanje načela odgovornosti oba roditelja za odgoj i razvoj djeteta.⁴ Prirodno je da roditelji imaju zajedničku odgovornost za djetetov razvoj i odgoj, što se može ispuniti jedino ako oba roditelja mogu imati utjecaj na razvoj i odgoj, iako ne moraju oboje unositi jednaku količinu vremena i energije. Ukoliko roditelji ne žive zajedno, roditelj koji ne živi s djetetom može utjecati na razvoj i odgoj djeteta, ako održavaju osobne odnose te putem sudjelovanja s drugim roditeljem u donošenju odluka glede ostvarivanja i zaštite prava djeteta. Ovakvo je zakonodavno rješenje preuzeto iz Obiteljskog zakona 2003. godine te se nastavila ista koncepcija roditeljske skrbi no postavljaju se pitanja u javnosti i praksi, o načinu ostvarivanja roditeljske skrbi. Glavna pitanja su bila vezana za obrazovanje djeteta pa su se vodile rasprave trebaju li oba roditelja donositi odluku o izboru modula u sustavu školstva za zdravstveni razvoj djeteta ili to može učiniti samo jedan roditelj. No, većina roditelja u sporovima pred nadležnim tijelima nije birala sadržaj roditeljske skrbi.⁵ Obiteljsko zakonodavstvo se mijenja 2014. godine, kad se napušta dosadašnje pravno uređenje roditeljske skrbi te se reorganizira

² Roditeljska skrb/skrbništvo nad maloljetnom djecom, [Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike - Roditeljska skrb/skrbništvo nad maloljetnom djecom \(gov.hr\)](#)

³ roditeljska skrb, [Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje](#), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 6. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53155>.

⁴ Korać Graovac, Aleksandra, „Od zajedničkog do samostalnog ostvarivanja roditeljske skrbi i natrag – kako zaštititi prava djece i roditelja“, u: [Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske](#), vol. VIII, Posebni broj/2017., str. 51.

⁵ Cf. [ibid.](#), str. 52.

institut s obzirom na sam pojam, sadržaj i ovlaštene. Uvodi se pravilo o pravu roditelja o zajedničkoj skrbi, koju trebaju sporazumno i zajednički ostvarivati, ukoliko nije donošena drugačija sudska odluka. Također se uvodi nova koncepcija prema kojoj, osim roditelja, roditeljsku skrb imaju pravo ostvarivati i druge pravne i fizičke osobe, međutim ta se odluka napušta 2015. godine zbog ogromnih protivljenja.⁶

1.2 Značenje pojma roditeljske skrbi

Roditeljska skrb se može definirati kao pravni odnos, koji nastaje između djeteta i roditelja, u pravilu rođenjem djeteta.⁷ Roditeljska skrb je ukupnost prava, dužnosti i odgovornosti roditelja za svoju maloljetnu djecu. Steče se rođenjem ili posvojenjem djeteta, a prestaje djetetovom punoljetnošću, smrću djeteta ili roditelja. Roditeljsku skrb se, kao pravni pojam, stavlja među subjektivna i osobna prava, a također je dio osobnog statusa pojedinca.⁸ Roditeljska skrb je i ljudsko pravo, kojeg judikatura Europskog suda za ljudska prava smatra kao dio prava na poštovanje obiteljskog života.⁹ Obiteljsko pravo u Republici Hrvatskoj odnos roditelja i djeteta vezuje uz činjenicu da roditeljska skrb nastaje rođenjem djeteta te njegovim upisom u maticu rođenih. Međutim, u novim izmjenama ObZ-a iz 2015. se omogućuje da roditeljsku skrb mogu ostvarivati udomiteljske obitelji i druge fizičke ili pravne osobe te da partner nad djetetom svoga partnera može ostvarivati partnersku skrb nad maloljetnim djetetom.¹⁰ Ono što čini roditeljsku skrb su prava, dužnosti i odgovornosti roditelja u skrbi o djetetu, kao i zaštita njegovih prava i dobrobiti te zakonsko zastupanje djeteta.¹¹ Roditeljska je dužnost skrbi o djetetu, u skladu s njegovim mogućnostima i razvojnim potrebama. Roditelji se ne mogu odreći prava na roditeljsku skrb.¹² Roditelji imaju dužnost dopustiti djetetu da izrazi vlastito mišljenje te da se sporazumi s njim u skladu s njegovom dobi i mogućnostima o pojedinim sadržajima roditeljske skrbi.¹³ Dijete postaje punoljetno kad navrší osamnaest godina života, a roditeljska skrb prestaje kad dijete stekne potpunu poslovnu sposobnost, posvojenjem djeteta ili smrti roditelja.¹⁴

⁶ Ibid.

⁷ Hrabar, Dubravka, et. al., „Obiteljsko pravo“, u: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 71, No. 5, 2021., str. 181.

⁸ Ibid.

⁹ Cf. ibid., str. 182.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Cf. čl. 91. ObZ 2015.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

¹⁴ Cf. čl. 117. ObZ 2015.

3. OSTVARIVANJE RODITELJSKE SKRBI

Kad se govori o ostvarivanju roditeljske skrbi, misli se na aktivne radnje roditelja, kojima oni pokazuju svoje emocionalne odnose, roditeljske kompetencije s djetetom te na to koliko su roditelji spremni staviti interese djeteta ispred sebe i ostalih.

3.1.Sadržaji roditeljske skrbi

U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta na¹⁵:

1. Zdravlje, razvoj, njegu i zaštitu
2. Odgoj i obrazovanje
3. Ostvarivanje osobnih odnosa
4. Određivanje mjesta stanovanja

Osim navedenog, u sadržaj roditeljske skrbi ulaze i pravo i dužnost upravljanja imovinom djeteta¹⁶ te pravo i dužnost zastupanja djetetovih osobnih i imovinskih prava i interesa¹⁷. Novija literatura govori kako bi roditelji trebali zajednički, ravnopravno i sporazumijevanjem skrbiti o djetetu, što znači da roditeljska skrb pripada oba roditelja te da sadržaje roditeljske skrbi ostvaruju zajedno, iako ne žive zajedno, jer je po prirodi djetetu potrebna skrb oba roditelja, bez obzira na njihove međusobne odnose.¹⁸

1.2.1 Zdravlje, razvoj, njega i zaštita

Dužnost i odgovornost roditelja je skrb o zdravlju djeteta, kao i omogućavanje korištenja mjera za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja te ozdravljenje u slučaju bolesti, u skladu s propisima kojima je zdravstvo uređeno, kao i u skladu sa zahtjevima medicinske znanosti.¹⁹ Roditelji imaju dužnost i odgovornost čuvanja, njegovanja i skrbi o djetetu i njegovim potrebama²⁰, kao i štititi dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnog kažnjavanja od strane drugih osoba.²¹ Roditelji, također, ne smiju ostavljati dijete predškolske dobi bez nadzora

¹⁵ Cf. čl. 92. st. 1. ObZ 2015.

¹⁶ Cf. čl. 92. st. 2. ObZ 2015.

¹⁷ Cf. čl. 92. st. 3. ObZ 2015.

¹⁸ Korać Graovac, Aleksandra, *op. cit.*, str. 54.

¹⁹ Cf. čl. 93. st. 1. ObZ 2015.

²⁰ Cf. čl. 93. st. 2. ObZ 2015.

²¹ Cf. čl. 93. st. 3. ObZ 2015.

osobe starije od šesnaest godina.²² Roditelji imaju dužnost i odgovornost da djetetu mlađem od šesnaest godina zabrane noćne izlaske²³, odnosno izlaske od dvadeset i tri sata do pet sati ujutro²⁴, bez svoje ili pratnje druge odrasle osobe kojoj vjeruju. Dijete ima pravo na tjelesni, duševni i emocionalni razvoj.²⁵ Kako bi se mogla ostvariti ostala prava, osobito je važan pravilan razvoj djeteta, što podrazumijeva integralno i međusobno uvjetovano uvažavanje svih komponenti razvoja.²⁶

1.2.2 Odgoj i obrazovanje

Odgoj djeteta bi trebao biti usklađen s dobi i zrelošću te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja.²⁷ Roditeljima je zabranjeno tjelesno kažnjavanje djeteta, kao i ponižavajuće postupanje prema njemu i primjenjivanje psihičke prisile, a dužnost im je štititi dijete od takvog postupanja drugih osoba prema djetetu.²⁸ Pravo na odgoj sa strane djeteta podrazumijeva pravo djeteta da ga odgajaju njegovi vlastiti roditelji, upućujući ga u tajne života i međuljudskih odnosa, poučavajući ga, na iskustvima drugih, razumijevanju i poštovanju prirodne okoline, miroljubivom odnosu prema drugim ljudima i poštovanju ljudskih prava. Djeca imaju pravo na individualiziran odgoj, prilagođen potrebama i kapacitetima njihove osobnosti. Odgoj treba biti usmjeren, pozitivan i društveno prihvatljiv. U tom odnosu roditelj - dijete posebice dolaze do izražaja novi zahtjevi za odgovornim roditeljstvom kao novom vrijednosnom kategorijom i pravnim pojmom“.²⁹

Dužnost roditelja je briga o svestranom, redovitom, a prema svojim mogućnostima i daljnjem obrazovanju svoga djeteta te poticanje njegovih umjetničkih, sportskih i drugih interesa.³⁰ Roditelji, također, imaju dužnost i odgovornost odaziva na sastanke i na pozive odgojno-obrazovne ustanove, vezane za odgoj i obrazovanje djeteta.³¹ Dijete ne smije biti prisiljeno na obrazovanje koje nije u skladu s njegovim sposobnostima i sklonostima od strane roditelja.³² U slučaju da se dogodi spor između roditelja i djeteta vezan za obrazovanje djeteta, sud u

²² Cf. čl. 93. st. 4. ObZ 2015.

²³ Cf. čl. 93. st. 5. ObZ 2015.

²⁴ Cf. čl. 93. st. 6. ObZ 2015.

²⁵ Hrabar, D. (1994). „Prava djece u obitelji“ Zagreb, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu (str. 263-267).

²⁶ Hrabar, D. „Obiteljsko ...“, str. 263-267.

²⁷ Cf. čl. 94. st. 1. ObZ 2015..

²⁸ Cf. čl. 94. st. 2. ObZ 2015.

²⁹ Ibid., str. 266.

³⁰ Cf. čl. 94. st. 3. ObZ 2015.

³¹ Cf. čl. 94. st. 4. ObZ 2015.

³² Cf. čl. 94. st. 5. ObZ 2015.

izvanparničnom postupku donosi rješenje kako bi zaštitio dobrobit djeteta.³³ Kako bi dijete sudjelovalo u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima, ministar koji je nadležan za poslove socijalne skrbi, uz suglasnost ministra koji je nadležan za kulturu, zatim ministra nadležnog za zdravlje i ministra nadležnog za obrazovanje, propisuje pravilnik o sudjelovanju.³⁴

1.2.3 Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom

Prema čl. 95 st. 2., roditelju koji ne stanuju s djetetom imaju pravo i dužnost ostvarivati osobne odnose s djetetom, osim ako im je to zabranjeno ili sudskom odlukom ograničeno. U sljedećem st. istog čl. je određeno da roditelji koji stanuju s djetetom imaju dužnost i odgovornost poticanja i omogućivanja ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s drugim roditeljem. St. 3. istog članka određuje dužnost roditelja da omoguće djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s osobama koje su mu osobito bliske, a sljedeći stavak određuje da roditelji imaju pravo, dužnost i odgovornost nadziranja djeteta u njegovu druženju s drugim osobama te komunikacije na društvenim mrežama i ostalim oblicima elektroničke komunikacije, kao i zabraniti djetetu druženje i komunikaciju koja nije u skladu s dobrobiti djeteta.³⁵

³³ Cf. čl. 94. st. 6. ObZ 2015.

³⁴ Cf. čl. 94. st. 7. ObZ 2015.

³⁵ Cf. čl. 95. st. 4. ObZ 2015.

1.2.4 *Određivanje mjesta stanovanja*

Boravište, odnosno prebivalište roditelja je i djetetovo mjesto stanovanja³⁶, koje su roditelji djetetu dužni sporazumno odrediti, a u slučaju da roditelji ne žive zajedno, dijete može imati mjesto stanovanja samo kod jednog roditelja.³⁷ Roditeljsko pravo određivanja mjesta stanovanja djetetu, također može biti ograničeno odlukom suda ili pribavljanjem suglasnosti centra za socijalnu skrb³⁸, a dijete ne može stanovati kod roditelja koji ne ostvaruje roditeljsku skrb osobnim pravima djeteta ili je lišen prava na roditeljsku skrb.³⁹

Djetetovo je osnovno pravo da živi uz svoje roditelje, do trenutka osamostaljenja, a ponekad se pojavljuju faktična (djeca nahočad) i pravna (usvojena djeca) ograničenja ovih osnovnih prava djeteta, zbog kojih se ona ne mogu ostvariti. Dio obiteljskopravnog instituta je pravo djeteta na održavanje osobnih odnosa s odvojenim roditeljem.⁴⁰

1.2.5 *Upravljanje imovinom djeteta*

Dužnost, pravo i odgovornost roditelja je upravljanje imovinom djeteta, u smislu očuvanja i ako je to moguće, njenog uvećanja.⁴¹ Na teret ove imovine, padaju troškovi upravljanja imovinom djeteta⁴², a prihodi od te imovine se mogu koristiti samo za djetetovo uzdržavanje te se može otuđiti samo u slučaju da roditelji nemaju dovoljno vlastitih sredstava za uzdržavanje djeteta, njegovo liječenje ili obrazovanje, a da se sredstva za to ne mogu drugačije osigurati.⁴³ Prihodi od imovine djeteta se također mogu koristiti u iznimnim situacijama kao što su liječenje roditelja ili braće i sestara, ukoliko se ta sredstva ne koriste za uzdržavanje, liječenje ili obrazovanje djeteta, što sud treba odobriti u izvanparničnom postupku koji mogu pokrenuti roditelji ili dijete.⁴⁴

³⁶ Cf. čl. 96. st. 1. ObZ 2015.

³⁷ Cf. čl. 96. st. 2. ObZ 2015.

³⁸ Cf. čl. 96. st. 3. ObZ 2015.

³⁹ Cf. čl. 96. st. 4. ObZ 2015.

⁴⁰ Hrabar, Dubravka, *op.cit.*, str 265.

⁴¹ Cf. čl. 97. st. 1. ObZ 2015.

⁴² Cf. čl. 97. st. 2. ObZ 2015.

⁴³ Cf. čl. 97. st. 3. ObZ 2015.

⁴⁴ Cf. čl. 97. st. 4. ObZ 2015.

Kod ograničavanja prava roditelja na upravljanje imovinom djeteta, roditelji ne smiju upravljati imovinom koju je dijete naslijedilo ili mu je darovana, ukoliko ostavitelj ili darovatelj tako odredi⁴⁵ te također ne smiju upravljati sredstvima koje dijete stječe svojim radom.⁴⁶ U slučaju da roditelj ili dijete žele raspolagati vrijednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima djeteta, trebaju zatražiti odobrenje suda u izvanparničnom postupku.⁴⁷

1.2.6 Zastupanje djeteta

Dužnost i pravo roditelja, koji ostvaruju roditeljsku skrb, u osobnim imovinskim pravima, jest zastupanje svog djeteta u odnosu prema trećima⁴⁸ te se smatra da je jedan roditelj dao svoj pristanak drugom roditelju za zastupanje djeteta bez njegove izričite suglasnosti, osim u slučaju da se ista traži.⁴⁹ Jedan od roditelja samostalno zastupa dijete u područjima roditeljske skrbi u kojima je drugi roditelj ograničen⁵⁰, a u žurnim slučajevima, kad je u pitanju opasnost po život i zdravlje djeteta, onda svaki roditelj ima pravo poduzimanja nužnih pravnih radnji koje su u skladu s dobrobiti djeteta te o tome obavijestiti drugog roditelja.⁵¹ Međutim, roditelji ne zastupaju dijete prilikom poduzimanja pravnih radnji, odnosno sklapanja pravnih poslova⁵² te u slučajevima u kojima se djetetu imenuje posebni skrbnik.⁵³

3.2. Postupci radi ostvarivanja posebnih sadržaja roditeljske skrbi

Roditeljsku skrb može ostvarivati i samo jedan roditelj, u slučaju smrti ili proglašenja umrlim drugog roditelja ili u slučaju da je to odluka suda.⁵⁴ U slučaju sudske odluke o lišenju prava na roditeljsku skrb, odluka suda zamjenjuje nepostojeći sporazum roditelja o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te sud vodi računa o spremnosti roditelja na suradnju.⁵⁵ Ako dođe do spora među roditeljima u vezi pojedinih sadržaja roditeljske skrbi, koji se odnose na prava djeteta te ostale bitne uloge za dijete, roditelji i dijete mogu pokrenuti izvanparnični

⁴⁵ Cf. čl. 98. st. 1. ObZ 2015.

⁴⁶ Cf. čl. 98. st. 2. ObZ 2015.

⁴⁷ Cf. čl. 98. st. 3. ObZ 2015.

⁴⁸ Cf. čl. 99. st. 1. ObZ 2015.

⁴⁹ Cf. čl. 99. st. 2. ObZ 2015.

⁵⁰ Cf. čl. 99. st. 3. ObZ 2015.

⁵¹ Cf. čl. 99. st. 4. ObZ 2015.

⁵² Cf. čl. 99. st. 5. ObZ 2015.

⁵³ Cf. čl. 99. st. 6. ObZ 2015.

⁵⁴ Hrabar, Dubravka, et. al., *op. cit.*, 187.

⁵⁵ Razvod braka, e-Građani, [Razvod braka - gov.hr](http://Razvod.braka.gov.hr)

postupak kako bi se ostvarili pojedini sadržaji roditeljske skrbi⁵⁶, i to: medicinski postupci vezani za rizike teških posljedica za zdravlje djeteta, obrazovanju djeteta, raspolaganju prihodima imovine djeteta, upravljanju prihodima od imovine djeteta, upravljanju i zastupanju djeteta u vezi s vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima, zatim neslaganje roditelja o odlukama koje se odnose na bitna osobna prava djeteta te neslaganju roditelja o odlukama koje su bitne za dijete⁵⁷, a roditelj koji nije zadovoljan načinom na koji drugi roditelj ostvaruje roditeljsku skrb, također može pokrenuti postupak u navedenim slučajevima, a da su vezani za rizike s teškim posljedicama za dijete. Kad sud odobri dogovor, odnosno kad donese odluku o predaji i smještaju djeteta, sud poziva osobu da dobrovoljno ispuni obvezu, na koju se odnosi odluka i ona mora doći u odgovarajućem roku. Ukoliko osoba ne ispuni svoju obavezu, sud nalaže predaju djeteta uz pomoć policije.⁵⁸

Dužnost i pravo roditelja je da zajednički, ravnopravno i sporazumno ostvaruju roditeljsku skrb. Ukoliko su roditelji razvedeni i ne žive zajedno, imaju dužnost sporazumnog ostvarivanja roditeljske skrbi uređivanjem Plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, kojeg sud mora potvrditi. Sud donosi odluku o roditeljskoj skrbi, i to na prijedlog jednog ili sporazumu oba roditelja u postupku razvoda braka ili u postupku donošenja odluke o roditeljskoj skrbi. Sud donosi rješenje kojim se donosi odluka s kojim će roditeljem dijete stanovati, odluka o održavanju osobnih odnosa s roditeljem s kojim dijete neće stanovati, zatim odluku o uzdržavanju djeteta te o ostalim pitanjima koja su vezana za dijete.⁵⁹

Jedno od temeljnih načela Obiteljskog zakona je ravnopravnost žene i muškarca.⁶⁰ Obiteljski zakon im jamči jednaka prava i dužnosti u svim obiteljsko-pravnim odnosima, što se osobito odnosi na roditeljsku skrb te je zabranjena diskriminacija prema spolu u partnerskim odnosima. Roditelji se uglavnom sporazumno dogovaraju o sadržajima roditeljske skrbi, gdje se poštuje dogovor, radi najboljeg interesa za dijete. No, u hrvatskoj praksi sud najčešće dodjeljuje dijete majci, o čemu govore statistike.

„U postupku razvoda, roditelji se uglavnom sporazumno dogovore o sadržajima roditeljske skrbi i taj dogovor poštuju dugoročno uz uvažavanje mišljenja i najboljeg interesa djeteta. U hrvatskoj praksi, sudovi češće dijete dodjeljuju majci o čemu svjedoče i statistike Državnog

⁵⁶ Korać, Graovac, A., *op. cit.*, str. 64-66.

⁵⁷ Čl. 478. st. 1. ObZ 2015.

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ Roditeljska skrb/skrbništvo nad maloljetnom djecom. <https://mrosp.gov.hr/pristup-informacijama-16/vasa-europa/socijalna-politika-12069/roditeljska-skrb-skrbništvo-nad-maloljetnom-djecom/12097> 20.7.2023.

⁶⁰ Čl. 3. ObZ 2015.

zavoda za statistiku. Od 3321 djece razvedenih roditelja, 2867 je dodijeljeno majci u brakorazvodnim postupcima, 325 djece je dodijeljeno očevima, dok je 109 djece dodijeljeno oba roditelja. Problem nastaje kada sukobi između bivših bračnih supružnika onemogućuju jednog od roditelja, češće je to otac, u ravnopravnom provođenju roditeljske skrbi.⁶¹ U javnosti se sve češće pojavljuju pritužbe očeva koji tvrde kako su njihova prava narušena te da se institucije prema njima odnose kao prema roditeljima drugog reda. „Očevi se žale da postaju „vikend tate“, odnosno „Disneyland dads“ koji viđaju svoju djecu isključivo vikendom, a ponekad im je i to onemogućeno. Novija društvena pojava su i prosvjedi očeva u Hrvatskoj pod sloganom: „Tata, a ne bankomat“ čiji sudionici navode da su mnogi muškarci u Hrvatskoj uskraćeni za svoje temeljno pravo, viđati i provoditi vrijeme sa svojom djecom te da su zapostavljeni od strane nadležnih institucija. Za zaštitu svojih prava, očevi se mogu obratiti centru za socijalnu skrb odnosno sudu podnijeti prijedlog za ovrhu radi predaje djeteta. U svim postupcima koji se tiču djece, sud i ostale uključene institucije moraju postupati žurno, a država ima pozitivnu obvezu omogućiti, kada su za to ispunjene pretpostavke, kontakte i druženja čak i kada drugi roditelj opstruira takva druženja. U svim postupcima koji se tiču djece, dobrobit djeteta mora biti temeljno načelo i imperativ postupanja.“⁶²

3.3.Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi odvojenih roditelja

Kad roditelji s maloljetnim djetetom ne žive u istoj obiteljskoj zajednici, kao i u slučaju kad roditelji žive u obiteljskoj zajednici s djetetom, ali se ne mogu usuglasiti u ispunjavanju temeljnih sadržaja roditeljske skrbi, koju su do tada ostvarivali, nastaju pretpostavke za pokretanje sudskih i izvansudskih postupaka radi ostvarivanja roditeljske skrbi.⁶³

Pravne posljedice braka o kojima se roditelji, odnosno bračni drugovi mogu sporazumijevati su:

1. mjesto stanovanja djeteta, obiteljska kuća ili stan koji će djetetu predstavljati obiteljski dom, način ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom,
2. uzdržavanje djeteta

⁶¹ Pravo očeva na poštovanje privatnog i obiteljskog života u kontekstu presuda ESLJP-a protiv RH, IUS-INFO<https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/pravo-oceva-na-postovanje-privatnog-i-obiteljskog-zivota-u-kontekstu-presuda-esljp-a-protiv-rh-44991>

⁶² Ibid.

⁶³ Šantek, Renata (2016), Sudjelovanje djeteta u sudskim postupcima te zaštita prava i dobrobiti djeteta u tim postupcima, Priručnik za polaznike/ice Izrada obrazovnog materijala, Vrhovni sud Republike Hrvatske

3. uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova
4. uzdržavanje bračnog druga⁶⁴

Sporazum bračnih drugova o pravnim posljedicama razvoda braka – mjesto stanovanja djeteta, obiteljska kuća ili stan koji će djetetu predstavljati obiteljski dom, način ostvarivanja roditeljske skrbi i ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom te uzdržavanje djeteta su sastavni dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.⁶⁵ U slučaju da se bračni drugovi sporazume o pravnoj posljedici uzdržavanja bračnog druga, mogu dati prijedlog da se sporazum odobri u izvanparničnom postupku sukladno odredbama Zakona.⁶⁶ Roditelji su obavezni Zakonom, ukoliko trajno ne žive zajedno, sporazumno urediti ostvarivanje roditeljske skrbi planom roditeljske skrbi, čime se roditelje želi potaknuti na raščišćavanje svojih pravnih odnosa u odnosu na dijete, kako bi se izbjegli nesporazumi.

3.4. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je pisani sporazum roditelja o načinu na koji će zajednički ostvarivati roditeljsku skrb u okolnostima u kojima roditelji djeteta trajno ne žive zajedno⁶⁷, koji se mora detaljno urediti, a to su: mjesto i adresa stanovanja, vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja, način razmjene informacija u vezi s davanjem suglasnosti pri donošenju odluka bitnih za dijete sukladno odredbama čl. 108. ObZ-a⁶⁸-odluke koje mogu znatno utjecati na djetetov život (ostvarivanje osobnih odnosa s djetetu bliskim osobama, izvanredni medicinski postupci ili liječenje i izbor škole), zatim ako se radi o neodgodivoj medicinskoj prevenciji pri čemu se primjenjuju odredbe posebnog propisa, kojim se uređuje zaštita prava pacijenata. Moraju se urediti i razmjene važnih informacija u vezi s djetetom iz članka 111. ObZ-a, što znači da su roditelji dužni, bez obzira na to ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno, međusobno razmjenjivati informacije o čuvanju djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te informacije u vezi sa školskim i

⁶⁴ Čl. 52. st. 1. ObZ 2015.

⁶⁵ Čl. 52. st. 2. ObZ 2015.

⁶⁶ Čl. 52. st. 3. ObZ 2015.

⁶⁷ Čl. 106. st. 1. ObZ 2015.

⁶⁸ Čl. 108. ObZ 2015.

izvanškolskim aktivnostima djeteta, pri čemu razmjena informacija mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete.⁶⁹

1. Visinu uzdržavanja kao obvezu roditelja kod kojega dijete ne stanuje
2. Način na koji će se rješavati buduća sporna pitanja⁷⁰

Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi se mogu uređivati i ostala pitanja bitna za ostvarivanje roditeljske skrbi, o kojima su roditelji dužni sporazumno odlučivati, a za koje se smatra da je drugi roditelj dao suglasnosti koja su bitna za dijete⁷¹. To mogu biti i odluke koje mogu znatno utjecati na život djeteta kao što je ostvarivanje osobnih odnosa s djetetu bliskim osobama, izvanredni medicinski postupci ili liječenje te izbor škole za koje odluke se smatra da je drugi roditelj dao suglasnost.⁷² Roditelji su, također, dužni upoznati dijete sa sadržajem plana o zajedničkoj skrbi te mu omogućiti da izrazi vlastito mišljenje u skladu sa njegovom dobi i zrelošću, kao i poštovati ga u skladu s njegovom dobrobiti.⁷³ Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi roditelji mogu sastaviti samostalno, u postupku obaveznog savjetovanja te u postupku obiteljske medijacije.⁷⁴ Ukoliko se roditelji ne mogu sporazumjeti oko navedenih odluka bitnih za dijete, sud će u tom slučaju, u izvanparničnom postupku, na prijedlog djeteta ili roditelja, odlučiti koji od roditelja će zastupati dijete.⁷⁵ Ukoliko se bitne odluke odnose na osobna prava djeteta, prije odluke suda o zastupanju djeteta, roditelji su dužni sudjelovati u postupku obaveznog savjetovanja prije pokretanja sudskih postupaka u kojima se odlučuje o⁷⁶: medicinskim postupcima na djetetu - dijete koje je navršilo šesnaest godina i koje je prema procjeni doktora medicine dovoljno zrelo za donošenje odluka o preventivnom, dijagnostičkom ili terapijskom postupku u vezi sa svojim zdravljem ili liječenjem, može samostalno dati pristanak na pregled, pretragu ili medicinski postupak (informirani postupak)⁷⁷. Ukoliko se prema procjeni doktora medicine radi o medicinskom postupku povezanom s rizikom teških posljedica za fizičko ili psihičko zdravlje djeteta pacijenta, uz pristanak djeteta, potrebna je i suglasnost roditelja ili drugog zakonskog zastupnika.⁷⁸ U slučaju spora između djeteta i roditelja o poduzimanju gore navedenog medicinskog

⁶⁹ Čl. 111. st. 1. ObZ 2015.

⁷⁰ Čl. 106. st. 2. ObZ 2015.

⁷¹ Čl. 106. st. 3. ObZ 2015.

⁷² Čl. 108. st. 3. ObZ 2015.

⁷³ Čl. 106. st. 4. ObZ 2015.

⁷⁴ Čl. 106. st. 5. ObZ 2015.

⁷⁵ Čl. 109. st. 1. ObZ 2015.

⁷⁶ Čl. 109. st. 2. ObZ 2015.

⁷⁷ Čl. 88. st. 1. ObZ 2015.

⁷⁸ Čl. 88. st. 2. ObZ 2015.

postupka, sud u izvanparničnom postupku, na prijedlog djeteta ili roditelja, donosi rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.⁷⁹ U slučaju da se radi o neodgodivoj medicinskoj intervenciji, primjenjuju se odredbe posebnog propisa kojima se uređuje zaštita prava pacijenata.⁸⁰ Odlučuje se i o obrazovanju djeteta, jer roditelji imaju dužnost brinuti se o svestranom, redovitom i prema svojim mogućnostima i daljnjem obrazovanju svog djeteta te poticati njegove umjetničke, tehničke, sportske i druge interese.⁸¹ Roditelji su dužni i odgovorni odazivati se sastancima ili pozivu odgojno-obrazovne ustanove u vezi s odgojem i obrazovanjem djeteta⁸² te ne smiju prisiljavati dijete na obrazovanje koje nije u skladu s njegovim sposobnostima i sklonostima⁸³

U slučaju spora između djeteta i roditelja vezanog za obrazovanje djeteta, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.⁸⁴ Također se odlučuje i o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazumnom ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom - roditelji, srodnici i druge osobe mogu sklopiti sporazum o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom⁸⁵, koji mora biti sastavljen u pisanom obliku, sadržavati detaljne podatke o načinu, vremenu i mjestu preuzimanja, odnosno povratka djeteta, te eventualne nazočnosti drugog roditelja ili treće osobe te podjelu troškova u vezi s ostvarivanjem osobnih odnosa s djetetom, ukoliko je to potrebno, s obzirom na okolnosti.⁸⁶ Donosi se odluka i o ostvarivanju roditeljske skrbi te zastupanju djeteta u vezi s njegovim bitnim osobnim pravima, kao što su: procjena podobnosti za posvojenje i postupak zasnivanja posvojenja koje provodi centar za socijalnu skrb⁸⁷. Odluke bitne za dijete mogu znatno utjecati na njegov život, kao što su, na primjer, ostvarivanje osobnih odnosa s djetetu bliskim osobama, izvanredni medicinski postupci ili liječenje te izbor škole, a za ove se odluke smatra da je drugi roditelj dao svoju suglasnost⁸⁸, zatim odluke o sporu između maloljetnog roditelja ili roditelja lišenog poslovne sposobnosti i djetetovog skrbnika, odnosno drugog roditelja u vezi s njegovim bitnim osobnim pravima.

⁷⁹ Čl. 88. st. 3. ObZ 2015.

⁸⁰ Čl. 88. st. 4. ObZ 2015.

⁸¹ Čl. 94. st. 3. ObZ 2015.

⁸² Čl. 94. st. 4. ObZ 2015.

⁸³ Čl. 94. st. 5. ObZ 2015.

⁸⁴ Čl. 94. st. 6. ObZ 2015.

⁸⁵ Čl. 122. st. 1. ObZ 2015.

⁸⁶ Čl. 122. st. 2. ObZ 2015.

⁸⁷ Čl. 200. ObZ 2015.

⁸⁸ Čl. 108. st. 3. ObZ 2015.

3.5.Zastupanje djeteta

Zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta odnose se na:

- Promjenu djetetova osobnog imena
- Promjenu prebivališta, odnosno boravišta djeteta
- Izbor ili promjenu vjerske pripadnosti⁸⁹

Propisuju se odredbe posebnog propisa ukoliko se radi o neodgodivoj medicinskoj intervenciji, a radi zaštite prava pacijenata, dok traje mirovanje roditeljske skrbi.⁹⁰ Zatim, odluka o ostvarivanju prava na informacije o bitnim okolnostima vezanim uz osobna prava djeteta, što znači da su roditelji dužni, bez obzira na to ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno, međusobno razmjenjivati informacije o očuvanju djetetova zdravlja i dosljednosti u odgoju te informacije u vezi sa školskim i izvanškolskim obvezama djeteta. Razmjena mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete.⁹¹ U slučaju spora oko ostvarivanja prava drugog roditelja na informacije, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja, donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.⁹² Sljedeća odluka je o ostvarivanju, ograničavanju ili zabrani ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom - dijete ima pravo ostvarivanja osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne stanuje, a roditelj s kojim dijete ne stanuje, ima pravo i dužnost ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom, bez obzira na njegovo pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi.⁹³ Roditelji i druge osobe koje stanuju s djetetom i skrbe se o njemu, dužne su omogućiti djetetu ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljem s kojim ne stanuje te se suzdržati od svakog ponašanja koje bi moglo otežati ostvarivanje osobnih odnosa djeteta s tim roditeljem.⁹⁴ Roditelj koji ne stanuje s djetetom nema pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom samo ako mu je sud to odredio.⁹⁵

⁸⁹ Čl. 100. st. 1. ObZ 2015.

⁹⁰ Čl. 108. st. 4. ObZ 2015.

⁹¹ Čl. 111. st. 1. ObZ 2015.

⁹² Čl. 112. st. 4. ObZ 2015.

⁹³ Čl. 119. st. 1. ObZ 2015.

⁹⁴ Čl. 119. st. 2. ObZ 2015.

⁹⁵ Čl. 119. st. 3. ObZ 2015.

3.6. Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa

Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa imaju obostrano: dijete, braća, sestre, polubraća, polusestre te bake i djedovi⁹⁶ Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom imaju obostrano dijete i ostale osobe koje su duže vrijeme živjele u obitelji s djetetom te se kroz to vrijeme brinule o djetetu i s njim razvile emocionalni odnos⁹⁷ Roditelji i druge osobe koje stanuju s djetetom i skrbe se o njemu su dužne djetetu omogućiti ostvarivanje osobnih odnosa sa srodnicima i drugim osobama koje imaju pravo na to te se suzdržavati od ponašanja koja mogu otežati ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.⁹⁸ Navedene osobe nemaju pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom, ukoliko je to u suprotnosti s djetetovom dobrobiti⁹⁹ Zakonodavac želi potaknuti roditelje da raščiste svoje pravne odnose koji se odnose na dijete, kako bi se izbjegli nesporazumi. ObZ pokušava riješiti dvojbe iz ObZ-a iz 2003. godine koje se odnose na vrstu odluke i traženi oblik sporazuma roditelja. To se odnosi na sljedeće odluke: oba roditelja suglasno ili roditelj koji sam ostvaruje roditeljsku skrb o djetetu, mogu svakodnevnu skrb, kao i smještaj, privremeno povjeriti osobi koja ispunjava pretpostavke koje su propisane za skrbnika Zakonom.¹⁰⁰ U slučaju da se svakodnevna skrb povjeri osobi na dulje od trideset dana, tada potpis roditelja na izvaji mora biti ovjeren kod javnog bilježnika.¹⁰¹ Kad roditelji povjere dijete uz odluku centra za socijalnu skrb, tada centar ima dužnost provjeriti je li to odluka oba roditelja i jesu li oba roditelja pristala na povjeravanje djeteta udomiteljima ili drugim fizičkim ili pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi.¹⁰²

3.7. Zastupanje djeteta

Sljedeća odluka je zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrijednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima, koje je valjano ako roditelj koji zastupa dijete dobije pisanu suglasnost drugog roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb te odobrenje suda u izvanparničnom postupku.¹⁰³ Pod zastupanjima se podrazumijevaju zastupanja prilikom otuđenja i opterećenja nekretnina, pokretnina koje se upisuju u javne upisnike ili pokretnina veće vrijednosti,

⁹⁶ Čl. 120. st. 1. ObZ 2015.

⁹⁷ Čl. 120. st. 2. ObZ 2015.

⁹⁸ Čl. 120. st. 3. ObZ 2015.

⁹⁹ Čl. 120. st. 4. ObZ 2015.

¹⁰⁰ Čl. 102. st. 1. ObZ 2015.

¹⁰¹ Čl. 102. st. 2. ObZ 2015.

¹⁰² Korać, Graovac, A., *op. cit.*, str. 61-62.

¹⁰³ Čl. 101. st. 1. ObZ 2015.

raspolaganja dionicama i poslovnim udjelima, raspolaganja nasljedstvom, prihvaćanja darova s teretom ili odbijanja ponuđenih darova te raspolaganja drugim vrjednijim imovinskim pravima, ovisno o okolnostima pojedinog slučaja.¹⁰⁴ Pod zastupanjem se također smatra i zastupanje prilikom sklapanja ugovora između djeteta i fizičkih ili pravnih osoba kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima¹⁰⁵, a te ugovorene obveze mogu trajati najdulje do punoljetnosti djeteta.¹⁰⁶ U slučaju da roditelj koji zastupa dijete ne može pribaviti pisanu suglasnost drugog roditelja, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u tom slučaju zastupati dijete te odlučiti i o davanju odobrenja.¹⁰⁷ Sljedeće odluke su odluke bitne za dijete, kad roditelji ostvaruju zajedničku roditeljsku skrb te su dužni sporazumno donijeti, odnosno dati suglasnosti za iste.¹⁰⁸ To mogu biti i druge odluke u vezi s bitnim pravima djeteta, koje znatno mogu utjecati na život djeteta kao što je ostvarivanje osobnih odnosa s djetetu bliskim osobama, izvanredni medicinski postupci ili liječenje te izbor škole.¹⁰⁹ Roditelji imaju pravo samostalno donositi svakodnevne odluke u vezi s djetetom za vrijeme kad se dijete nalazi kod jednog od njih, bez obzira na to ostvaruju li roditeljsku skrb zajednički ili samostalno¹¹⁰ te su roditelji dužni međusobno poštovati roditeljsku samostalnost u donošenju odluka drugog roditelja, kao i poštovati roditeljski autoritet za vrijeme kad se dijete nalazi kod drugog roditelja.¹¹¹ U hitnim slučajevima, kad postoji mogućnost opasnosti za dijete, svaki od roditelja ima pravo, bez suglasnosti drugog roditelja, donijeti odluke o poduzimanju nužnih radnji u skladu s djetetovom dobrobiti te o tome obavijestiti drugog roditelja u najkraćem mogućem roku.¹¹²

3.8.Samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi jednog od roditelja

Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb potpuno, djelomično ili u odnosu na odlučivanje o određenom bitnom pitanju u vezi s djetetom, uz istodobno ograničavanje drugog roditelja na ostvarivanje roditeljske skrbi u tom dijelu, na temelju sudske odluke, u

¹⁰⁴ Čl. 101. st. 2. ObZ 2015.

¹⁰⁵ Čl. 101. st. 3. ObZ 2015.

¹⁰⁶ Čl. 10. st. 4. ObZ 2015.

¹⁰⁷ Čl. 101. st. 5. ObZ 2015.

¹⁰⁸ Čl. 108. st. 1. ObZ 2015.

¹⁰⁹ Čl. 108. st. 3. ObZ 2015.

¹¹⁰ Čl. 110. st. 1. ObZ 2015.

¹¹¹ Čl. 110. st. 2. ObZ 2015.

¹¹² Čl. 110. st. 3. ObZ 2015.

skladu s djetetovom dobrobiti.¹¹³ Roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb bez sudske odluke, ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb zajednički ostvarivali.¹¹⁴ Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom sudskog postupka, pri čemu je sud dužan posebno voditi računa koji je od roditelja spreman na suradnju i sporazum o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.¹¹⁵ Kad sud donosi odluku o samostalnom ostvarivanju roditeljske skrbi, odredit će hoće li roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb sam zastupati dijete u bitnim osobnim pravima ili uz suglasnost drugog roditelja.¹¹⁶

Dužnost je suda voditi brigu o tome koji je roditelj spreman na suradnju te na sporazum o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Važno je donijeti odluku s kojim će roditeljem dijete živjeti i koji će od roditelja samostalno ostvarivati najveći dio sadržaja roditeljske skrbi, bez sporazuma s drugim roditeljem, s kojim se ne može postići sporazum. Također, sud treba ustvrditi koji je roditelj kompetentniji da bi dijete moglo živjeti s njim.¹¹⁷

Fizička udaljenost roditelja s kojim dijete ne živi može predstavljati veliki problem i prepreka u odnosu između roditelja i djeteta. Neki roditelji se žele preseliti s djecom kako bi ometali i povrijedio drugog roditelja s kojim dijete ne živi, odnosno kako bi manipulirao njime. „U slučaju preseljenja djeteta s jednim roditelje, drugi roditelj ne može uživati s djetetom u svakodnevnim životnim događajima te on gubi mogućnost ostvarivanja želje da vodi aktivan i trajni odnos sa svojim djetetom (djecom), a time se djetetu uskraćuje emocionalno bogatstvo. Financijski troškovi roditelja s kojim dijete ne živi se povećavaju te postoji mogućnost da drugi roditelj ometa susrete njega i djeteta, što dovodi do teže dostupnosti pravne pomoći te dolazi do povećanja pravnih troškova. Ovime roditelj s kojim dijete živi, a kojemu je cilj ometanje drugog roditelja, dobiva veći osjećaj zadovoljstva.“¹¹⁸

Čimbenici rizika za preseljenje s ciljem ometanja roditelja s kojim dijete ne živi:

- roditelj prijeti da će se preseliti s djetetom
- roditelj koji je veoma ljut

¹¹³ Čl. 105. st. 1. ObZ 2015.

¹¹⁴ Čl. 105. st. 2. ObZ 2015.

¹¹⁵ Čl. 105. st. 3. ObZ 2015.

¹¹⁶ Čl. 105. st. 5. ObZ 2015.

¹¹⁷ Korać, Graovac, A., *op. cit.*, str. 67-68.

¹¹⁸ Turkat, Daniel Ira (1996), Relocation as a strategy to interfere with child-parent relationship, *American journal of family law*, vol.11, str. 39-41.

- roditelj koji konstantno laže
- roditelj koji je već u prošlosti ometao susrete
- roditelj koji opetovano krši sudsku odluku
- roditelj koji pokazuje sindrom otuđenja od drugog roditelja
- roditelj koji pokazuje sindrom zlonamjernog roditelja vezan za razvod¹¹⁹

Navedeni čimbenici mogu djelovati samostalno ili u kombinaciji s drugim čimbenicima te njihovo vrijeme nastanka može varirati, na primjer, prije predaje zahtjeva za razvod braka, prijetnja jednog roditelja drugome o preseljenju s djetetom najčešće nastaje još u braku, a može nastati i tijekom ili nakon sudske odluke o tome s kim će dijete živjeti. Vrlo je važno razmotriti stupanj intenziteta čimbenika.¹²⁰

3.9.Prava roditelja koji ne živi s djetetom

Pravni položaj roditelja koji ne živi s djetetom se nanovo uređio, u smjeru ograničavanja prava na roditeljsku skrb spomenutog roditelja, kad roditelji nisu uspjeli postići sporazum o roditeljskoj skrbi.¹²¹ Važan kriterij za donošenje odluke kojom će dijete živjeti s roditeljem jest spremnost toga roditelja na sporazum o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i spremnost na suradnju. Roditelj s kojim će dijete živjeti i samostalno ostvarivati veliki dio sadržaja roditeljske skrbi, nema nikakvu obvezu postizanja sporazuma s drugim roditeljem, koji se protivi zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi te mu nije dužan pružati informacije o bitnim odlukama za dijete ni o bitnim osobnim pravima djeteta. Odluka s kojim roditeljem će dijete živjeti može se smatrati kao neka vrsta kazne roditelju s kojim dijete neće živjeti, međutim, on nije spreman za postizanje sporazuma i uviđa nedostatke roditeljskih kompetencija drugog roditelja. Ako jedan roditelj iznosi prigovore o roditeljskim kompetencijama drugog roditelja, dužan je iste dokazati.¹²² U posljednje vrijeme povećava se broj visoko konfliktnih roditelja koji žive odvojeno. U slučaju kad roditelji ne uspiju donijeti plan ili sporazum o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, zakonodavac donosi odluku o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, kao i o ostvarivanju osobnih odnosa s roditeljem koji ne živi s djetetom te o djetetovom uzdržavanju. Prava roditelja su promjena osobnog imena, promjena djetetovog prebivališta i promjena djetetove vjeroispovijesti te da sudjeluju u

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Korać, Graovac, A., op. cit., str. 67-68.

¹²² Ibid.

ostvarivanju roditeljske skrbi.¹²³ Također, roditelju s kojim dijete neće živjeti, preostaje odlučivati o svakodnevnim pitanjima i to kad se dijete nalazi kod njega te je dužan poštovati roditeljsku samostalnost i roditeljski autoritet u vrijeme kad se dijete nalazi kod njega. Također ima pravo donositi odluke bez suglasnosti drugog roditelja, u hitnim slučajevima, kad postoji opasnost za dijete, a mora u što kraćem roku obavijestiti drugog roditelja, ima pravo na informacije te može tražiti promjenu odluke roditeljskoj skrbi dok ne prestanu okolnosti na temelju kojih je odluka donesena.¹²⁴ Pravo na informacije se odnosi na informacije o očuvanju djetetova zdravlja i dosljednosti o odgoju te informacije vezane za školske i izvanškolske obveze djeteta, čija razmjena mora biti jasna, brza i usmjerena isključivo na dijete.¹²⁵ Zakonodavac određuje da se ove informacije ne smiju koristiti radi kontroliranja drugog roditelja.¹²⁶ Međutim, dijete ima osobno pravo življenja sa svojim roditeljima, no u slučaju da roditelji žive odvojeno, dijete ima pravo na roditeljsku skrb oba roditelja, pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s roditeljima, kao i pravo na druge bliske osobe s kojima ne stanuje, pravo na izbor obrazovanja i zanimanja te pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i dobrobiti.¹²⁷

¹²³ Čl. 100. st. 1. ObZ, 2015.

¹²⁴ *Ibid.*, 68-69.

¹²⁵ Čl. 111. st. 1. ObZ 2015.

¹²⁶ Čl. 111. st. 2. ObZ 2015.

¹²⁷ Korać, Graovac, A., *op. cit.*, str. 67-68.

4. MIROVANJE OSTVARIVANJA RODITELJSKE SKRBI

4.1. Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka

Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog pravnih zapreka nastaje u slučajevima kada je roditelj djeteta maloljetna osoba ili je to osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb te kao takva ne može zastupati dijete.¹²⁸ Ukoliko je roditelju oduzeta poslovna sposobnost, on ne može zastupati dijete u dijelu u kojem mu je oduzeta poslovna sposobnost.¹²⁹ Zakonski zastupnik koji zastupa dijete je dužan poštovati mišljenje djetetova roditelja, a u slučaju da se roditelj i zakonski zastupnik ne mogu složiti o odlukama bitnima za dijete, tada sud donosi odluku u izvanparničnom, postupku na zahtjev djeteta, roditelja i zakonskog zastupnika djeteta.¹³⁰ U slučaju kad jednom roditelju traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi, drugi roditelj ostvaruje roditeljsku skrb, odnosno skrbništvo nad djetetom, a mirovanje prestaje kad prestanu i razlozi radi kojih je došlo do mirovanja roditeljske skrbi.¹³¹

4.2. Mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih zapreka

Rješenje o mirovanju ostvarivanja roditeljske skrbi sud donosi u slučaju da je roditelj spriječen objektivnim razlozima dulje vrijeme ostvarivati roditeljsku skrb.¹³² Nabrojiti će se neke od stvarnih zapreka: razvod, što predstavlja i razdor među roditeljima te dolazi do konflikta među roditeljima, što može otežati suradnju s djetetom, zatim udaljenost – roditeljima koji žive na određenoj udaljenosti od djeteta, vrijeme provedeno s djetetom postaje pravi izazov.¹³³ Prestanak mirovanja roditeljske skrbi nastaje kada prestanu postojati razlozi zbog kojih je određeno mirovanje roditeljske skrbi.¹³⁴ Obavljanje roditeljske skrbi mogu otežati i zdravstveni problemi.¹³⁵

¹²⁸ Čl. 114. st. 1 ObZ

¹²⁹ Čl. 114. st. 3 ObZ

¹³⁰ Čl. 109. st. 1. ObZ 2015.

¹³¹ Čl. 114. ObZ 2015.

¹³² Čl. 115. st. 1 ObZ 2015.

¹³³ Aras Kramar, Slađana (2021), Osiguranje privremenim mjerama o ostvarivanju roditeljske skrbi i i osobnih odnosa s djetetom – neki pravni prijepori, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 2, 363-383

¹³⁴ Čl. 115. St. 4 ObZ 2015.

¹³⁵ Ibid.

5. PRESTANAK RODITELJSKE SKRBI

ObZ propisuje da dolazi do prestanka roditeljske skrbi u slučaju da roditelj umre ili ga se proglasi nestalim, dok živi roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb. Ako nastupi smrt roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrb, sud donosi odluku u izvanparničnom postupku o tome može li živi roditelj samostalno obavljati roditeljsku skrb, budući da je nije ostvarivao prije smrti drugog roditelja.¹³⁶ U slučaju da dođe do smrti oba roditelja, dijete se stavlja pod skrbništvo.¹³⁷ Postoji mogućnost da se kod javnog bilježnika ili oporučno odredi osoba koja će se brinuti i skrbiti o maloljetnom djetetu, ukoliko dođe do smrti oba roditelja.¹³⁸ Dvije su situacije zbog kojih dolazi do prestanka roditeljske skrbi; prva je stjecanje potpune poslovne sposobnosti djeteta (punoljetnost)¹³⁹, a druga je sklapanje braka prije osamnaeste godine života djeteta.¹⁴⁰

Uobičajene situacije koje dovode do prestanka roditeljske skrbi su:

1. Zlostavljanje (psihičko) ili zanemarivanje djeteta – psihičko zlostavljanje ne ostavlja materijalne, odnosno oku vidljive dokaze, stoga predstavlja izazov u samom istraživanju i u svakodnevnoj praksi. Najčešće je praćen i drugim oblicima zlostavljanja i zanemarivanja, a može se javiti i samostalno.
2. Neodgovarajući uvjeti za život, odnosno uvjeti koji nisu sigurni za dijete, kao što su nezdravo i nesigurno okruženje, nemogućnost pristupa osnovnim potrebama kao što su hrana, odjeća, prostor za stanovanje
3. Ovisnost i mentalno zdravlje roditelja, koji ugrožavaju dobrobit djeteta
4. Sudski postupci, koji utvrde da je prestanak roditeljske skrbi u najboljem interesu za dijete, na temelju pravne analize i dokaza
5. Pristanak roditelja na posvojenje¹⁴¹

¹³⁶ Cf. Hrabar, D., op. cit., str. 183.

¹³⁷ Čl. 116. st. 4. ObZ 2015.

¹³⁸ Čl. 116. st. 5. ObZ 2015.

¹³⁹ Čl. 117. st. 2. ObZ 2015.

¹⁴⁰ Čl. 117. st. 3. ObZ 2015.

¹⁴¹ Ždero, Vedrana (2005), Psihičko zlostavljanje i zanemarivanje djece u obitelji, Pregledni rad, Udruga MiRTa, Split, str.1.; [Oduzimanje roditeljske skrbi, Kaleidoskop, roda.hr](http://Oduzimanje%20roditeljske%20skrbi%20Kaleidoskop.roda.hr) [Oduzimanje roditeljske skrbi | Kaleidoskop \(roda.hr\)](http://Oduzimanje%20roditeljske%20skrbi%20Kaleidoskop(roda.hr)); Čl. 195. st. 1. ObZ 2015.

6. ZAKLJUČAK

Roditeljska skrb nastaje rođenjem ili posvojenjem djeteta, a u Hrvatskoj načelo roditeljske skrbi postoji od 1998. godine, bez obzira na to jesu li roditelji u istom ili odvojenom kućanstvu, bez obzira je li dijete rođeno u braku ili izvan braka. Ukoliko roditelji budu održavali dobre međusobne odnose, iako su razvedeni ili ne žive zajedno, mogu ispuniti roditeljsku odgovornost za djetetov zdrav razvoj i odgoj. Ukoliko dođe do sukoba među roditeljima, kod postupka razvoda, angažiraju se tijela nadležna za zaštitu i dobrobit djeteta, kao što su sud i Hrvatski zavod za socijalnu skrb. Sud pri donošenju odluke vodi računa o dobrobiti djeteta. U Hrvatskoj većina djece razvedenih roditelja nastavlja živjeti s majkom, međutim, dijete ima pravo na oba roditelja te svakako sud treba ustvrditi je li zajednička skrb najbolje rješenje za dijete. Ovdje bih se htjela osvrnuti na problematiku kod ravnopravnog provođenja roditeljske skrbi između majke i oca, te tretiranje očeva kao roditelja drugog reda. U svakodnevnom okruženja uočila sam da djeca razvedenih roditelja nemaju bliske osobne odnose sa očevima kao što ih imaju sa majkama, te da su im očevi nažalost samo izvor financiranja. Također sam primjerila da je razlog tome sukob među roditeljima te utjecaj jednog roditelja na stvaranje slike o drugom roditelju. Smatram da bi dijete trebalo provoditi značajan dio vremena i sa roditeljem sa kojim ne živi te na taj način samostalno stvoriti predodžbu o tome kakav odnos želi sa tim roditeljem.

Prestanak roditeljske skrbi nastaje smrću roditelja, ulaskom u brak maloljetne osobe i punoljetnošću djeteta, odnosno kad dijete stekne potpunu poslovnu sposobnost.

LITERATURA

1. Aras Kramar, Slađana, Osiguranje privremenim mjerama o ostvarivanju roditeljske skrbi i i osobnih odnosa s djetetom – neki pravni prijevori, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2021., vol. 42, br. 2, 363-383
2. Hrabar, Dubravka, et. al., „Obiteljsko pravo“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 71, No. 5, 2021., str. 181.
3. Korać Graovac, Aleksandra, „Od zajedničkog do samostalnog ostvarivanja roditeljske skrbi i natrag – kako zaštititi prava djece i roditelja“, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. VIII, Posebni broj/2017., str. 51.
4. Roditeljska skrb/skrbnništvo nad maloljetnom djecom. <https://mrosp.gov.hr/pristup-informacijama-16/vasa-europa/socijalna-politika-12069/roditeljska-skrb-skrbnistvo-nad-maloljetnom-djecom/12097> 20.7.2023.
5. roditeljska skrb, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 6. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53155>.
6. Šantek, Renata, Sudjelovanje djeteta u sudskim postupcima te zaštita prava i dobrobiti djeteta u tim postupcima, Priručnik za polaznike/ice Izrada obrazovnog materijala, Vrhovni sud Republike Hrvatske, 2016.
7. Turkat, Daniel Ira, Relocation as a strategy to interfere with child-parent relationship, American journal of family law, vol.11 (39-41), Florida, 1996.
8. Vrandečić, Mario, U Hrvatskoj sve manje brakova, Najveći rizik za razvod nije u 7. godini, Glas Istre, 09.02.2023., <https://www.glasistre.hr/hrvatska/2023/02/09/-uz-svjetski-dan-braka-u-hrvatskoj-sve-manje-brakova-845072>
9. Ždero, Vedrana, Psihičko zlostavljanje i zanemarivanje djece u obitelji, Pregledni rad, Udruga MiRTa, Split, 2005., str.1.
10. Pravo očeva na poštovanje privatnog i obiteljskog života u kontekstu presuda ESLJP-a protiv RH, IUS-INFO <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/pravo-oceva-na-postovanje-privatnog-i-obiteljskog-zivota-u-kontekstu-presuda-esljp-a-protiv-rh-44991>
11. Oduzimanje roditeljske skrb, Kaleidoskop, roda.hr [Oduzimanje roditeljske skrbi | Kaleidoskop \(roda.hr\)](https://www.kaleidoskop.roda.hr/)
12. Razvod braka, e-Građani, [Razvod braka - gov.hr](https://www.e-gradani.hr/razvod-braka)

13. Hrabar, D. „Prava djece u obitelji“, Zagreb, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, 1994. (str. 263-267)
14. Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23.)